

Lakialoite LA 102/2018 vp

Antti Kurvinen kesk ym.

Lakialoite laiksi metsästyslain muuttamisesta

Eduskunnalle

PERUSTELUT

Tällä lakialoitteella esitetään metsästyslakiin (615/1993) uuden 19 a §:n säätämistä. Uudessa 19 a §:ssä säädettäisiin, että lain muiden säännösten estämättä riistaeläimen pyytäminen ja tappaminen olisi mahdollista sellaisessa hätävarjelu- tai pakkotilassa, jossa riistaeläin hyökkää ihmisen tai kotieläimen kimppuun tai tulee ihmisten tai kotieläinten lähetyville ja välittömästi uhkaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta. Välitöntä uhkaa ja vaaraa arvioitaessa otettaisiin huomioon tilanteen pakottavuus sekä muut olosuhteet tilanteessa.

Lakimuutoksella varmistettaisiin, että erityisesti suurpetojen (esim. ahma, ilves, susi) tullessa uhkaavasti ihmisten asuntojen pihoille ja muille lähistöille, kansalaisella olisi selkeästi oikeus puolustaa itseään, perheenjäseniään ja kotieläimiään — kuten vaikkapa aitauksessa olevaa tuotantoeläintä tai pihassa kytkettynä olevaa koira. Samoin esitettävä lakimuutos varmistaisi, että muun riistaeläimen, esimerkiksi hirven metsästyksen aikana tapahtuvassa suurpedon yllättävässä hyökkäyksessä metsästyskoiran kimppuun metsästäjä saisi puolustaa omaa kotieläintään ilman tarpeentonta huolta seurauksista.

Tämän uuden säännöksen nojalla tapahtuneesta riistaeläimen pyytämisestä ja tappamisesta tulisi viipymättä tehdä metsästyslain mukainen saalisilmoitus sekä ilmoitus poliisille tai rajavartiolaitokselle. Toimivaltaiset viranomaiset tutkisivat aina pakottavassa tilanteessa tapahtuneen pyytämisen ja sen, ovatko olosuhteet olleet hätävarjelu- ja pakkotilamaiset. Mikäli riistaeläimen kaataminen todetaan tapahtuneeksi sellaisissa oloissa, jotka eivät vastaa uutta 19 a pykälää, seuraavat tästä teosta normaalit rikosoikeudelliset ym. seuraamukset.

Suhde rikoslain vastuuvapausperusteisiin

Suomen oikeusjärjestelmässä on olemassa yleiset hätävarjelu- ja pakkotilasäännökset. Ne ovat rikoslain 4 luvun 4 ja 5 pykälissä. Rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaan aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet. Hätävarjelussa kyse on siis tyypillisesti hyökkäyksen torjumisesta tai siltä puolustautumisesta periaatteessa laittomalla ja rikollisella teolla suojattaessa esimerkiksi henkeä, kotirauhaa tai omaisuutta.

Lakialoite LA 102/2018 vp

Pakkotilasta on kysymys silloin, kun sinänsä rangaistavan teon saa tehdä sellaisessa tilanteessa, jossa välitön pakko tai vaara uhkaa jotakin suurempaa oikeushyvää. Oppikirjaesimerkki pakkotilasta on tilanne, jossa avantoon pudonnut ihminen murtautuu kesämökkiin, jottei märkänä paleltuisi. Sinänsä lainvastainen ja kriminalisoitu teko mökkimurto on sallittua suuremman vahingon estämiseksi pakottavassa tilanteessa. Rikoslain 4 luvun 5 §:n mukaan oikeudellisesti suojattua etua uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen teko on pakkotilatekona sallittu, jos teko on kokonaisuutena arvioiden puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheutetun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet.

Rikoslain 4 luvun säännökset oikeuttavat periaatteessa tappamaan suurpedon tai muun riistaeläimen välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi. Joitakin päätöksiä syyttämättä jättämisestä onkin tämän perusteella tehty. Säännösten merkitys on kuitenkin epäselvä, ja vastuuvapausperusteiden kriteerit ovat väljät. Kokonaisarvio säännöksen soveltuvuudesta tehdään kussakin tapauksessa erikseen.

Kun tarkempia kriteereitä ei ole säädetty, on yleisellä tasolla hyvin vaikeaa arvioida, milloin riistaeläimen aiheuttamia vaaratilanteita voidaan torjua yleisten rikoslain 4 luvun säännösten nojalla. Arviointi tehdään aina täysimittaisen esitutkinnan jälkeen syyttäjän harkinnassa. Epäillystä metsästysrikoksesta voi olla seuraamuksia epäillyn aseluvulle, mikä on sinänsä jo erittäin raskas seuraus. Metsästäjien ja muiden maaseudulla asuvien oikeusturva edellyttää lainsäädännön täsmentämistä. Tässä lakialoitteessa esitetyn muutoksen säätämisen jälkeenkin rikoslain 4 luvun vastuuvapausperusteita voitaisiin soveltaa pakkotilassa tapahtuneisiin kaatoihin.

Ruotsin metsästyslaki

Käytännön tilanteiden arvioinnin helpottamiseksi sekä tilanteisiin liittyvien oikeusturvaongelmien korjaamiseksi tulisi Suomen metsästyslakiin ottaa Ruotsin metsästyslain 28 pykälää vastaava säännös.

Ruotsissa metsästyslain (jaktförordningen 28 §) mukaan suden tai muun suurpedon saa tappaa, jos se on hyökkäyksellään jo aiheuttanut kotieläimille vahinkoa tai sen tuleva hyökkäys on ilmeinen. Pedon saa tappaa myös, kun se on kotieläimille tarkoitetun aidatun alueen sisäpuolella ja on olemassa perusteltu syy olettaa sen hyökkäävän. Näissä tilanteissa uhkaavan eläimen saa tappaa kotieläimien omistaja tai haltija taikka henkilö, joka toimii heidän puolestaan.

Ruotsissa lääninhallitus tekee petoeläimen tappamiseen johtaneista akuuteista tilanteista alustavan arvioinnin. Asia etenee poliisille vain, mikäli on syytä epäillä rikosta.

Ajankohtainen susitilanne

Susikanta on lähtenyt räjähdysmäiseen kasvuun viime vuosina joka puolella Suomea. Uusia havaintoja tulee ihmisiltä koko ajan. Suomen susikannan ensimmäinen hoitosuunnitelma vahvistettiin vuonna 2005. Tämän mukaan Suomen susikanta on lähtenyt kasvuun hoitosuunnitelmaprosessin aikana ja saavutti silloisen huippunsa vuonna 2007, jolloin vähimmäiskanta-arvio oli 270—300 yksilöä.

Lakialoite LA 102/2018 vp

Huolestuttava on ns. pihasusi-ilmiö, jossa petoja liikkuu ihmisasutuksen lähistöllä vailla pelkoa. Nämä sudet ovat käyttäytyneet aggressiivisesti ihmisiä kohtaan muun muassa muristen ja esitelten hampaitaan. Nämä pedot ovat myös tappaneet useita tuotantoeläimiä ja koiria. Esimerkiksi Pohjanmaalla sudet ovat tappaneet turkistarhalla kettuja, ja Vöyrin Oravaisissa 2.4.2018 sudet tappoivat koiran taajamassa lähellä lasten päiväkotia. Susien aiheuttamia vahinkoja ja häiriökäyttäytymistä on ilmennyt ympäri Suomen.

Lakimuutokselle on suuri yhteiskunnallinen tarve. Tavoitteeksi täytyy ottaa, että sudet saadaan takaisin metsiin, joissa niillä olisi elintilaa, ja toisaalta palauttaa niiden luontainen arkuus ihmisiä kohtaan.

Voimaantulo

Lakiesitys on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

metsästyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään metsästyslakiin (615/1993) uusi 19 a § seuraavasti:

2 luku

Metsästysoikeus, metsästysvuokra ja metsästyslupa

19 a §

Metsästysoikeus hätävarjelu- ja pakkotilatilanteissa

Sen estämättä, mitä tässä luvussa säädetään, riistaeläin voidaan pyytää ja tappaa silloin:

- 1) jos se on tarpeellista ihmiseen tai kotieläimeen kohdistuvan hyökkäyksen torjumiseksi; tai
- 2) jos riistaeläin vaarantaa tai todennäköisesti vaarantaisi ihmisten tai kotieläinten turvallisuuden.

Vaarantamista tai todennäköistä vaarantamista arvioitaessa on otettava huomioon tilanteen pakkavuus sekä muut olosuhteet tilanteessa.

Riistaeläimen 1 momentin nojalla tapahtuneesta pyytämisestä ja tappamisesta tulee viipymättä tehdä tämän lain mukainen saalisilmoitus sekä ilmoitus poliisille tai rajavartiolaitokselle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Lakialoite LA 102/2018 vp

Helsingissä 15.2.2019

Antti Kurvinen kesk
Susanna Koski kok
Laura Huhtasaari ps
Markku Eestilä kok
Petri Honkonen kesk
Matti Semi vas
Juha Pylväs kesk
Vesa-Matti Saarakkala sin
Mari-Leena Talvitie kok
Olavi Ala-Nissilä kesk
Katri Kulmuni kesk
Eerikki Viljanen kesk
Ari Torniainen kesk
Tuomo Puumala kesk
Markku Rossi kesk
Lasse Hautala kesk
Pertti Hakanen kesk
Marisanna Jarva kesk
Hannu Hoskonen kesk
Hannakaisa Heikkinen kesk
Timo Heinonen kok
Markus Lohi kesk
Eeva-Maria Maijala kesk
Pekka Puska kesk
Ulla Parviainen kesk
Martti Talja kesk
Esko Kiviranta kesk
Anne Kalmari kesk
Annika Saarikko kesk
Hanna Kosonen kesk
Mikko Savola kesk
Timo V. Korhonen kesk
Joonas Räsänen sd
Veera Ruoho kok
Niilo Keränen kesk
Markku Pakkanen kesk
Arto Pirttilahti kesk
Sirkka-Liisa Anttila kesk
Ville Vähämäki ps
Maarit Feldt-Ranta sd
Seppo Kääriäinen kesk
Mikko Alatalo kesk
Maria Tolppanen sd
Joakim Strand r

Lakialoite LA 102/2018 vp

Stefan Wallin r
Mats Löfström r
Jaana Laitinen-Pesola kok
Eero Reijonen kesk
Jani Mäkelä ps
Tapani Tölli kesk
Kauko Juhantalo kesk
Toimi Kankaanniemi ps
Sami Savio ps
Antti Rantakangas kesk
Arto Satonen kok
Ville Tavio ps
Katja Hänninen vas
Hanna-Leena Mattila kesk
Peter Östman kd
Antero Laukkanen kd
Sari Tanus kd
Teuvo Hakkarainen ps